

Sosialidemokratia Canadassa

Canadian sosialistisella liikkeellä on lyhyt, mutta sangen monivaiheinen historia. Se on täynnä nousuja ja laskuja, lyhytaikaista nopeaa kehitystä yhdeltä puolen ja alkutekijöihinsä hajoamista toiselta puolen. Tähän on olemassa aivan luonnolliset historialliset syynsä. Me voimme hyvällä syyllä sanoa, että sosialistista liikettä ilmeni Canadassa ennen kun sille oli olemassa minkäänlaisia taloudellisia edistymismahdollisuuksia. Niinä aikoina kun ensimmäinen sosialistinen puolue Canadassa perustettiin, suurin osa väestöstä ansaitti elämänsä maanviljelyksen ja pikkuteollisuuden palveluksessa. Loput työskentelivät rautateiden rakennuksilla y. m. sellaisissa töissä, jotka tarkoittivat erämaan asutukselle avaamista. Teollisuustyöväestöä, ei siinä merkityksessä, jonka jotkut "vallankumoukselliset" tälle sanalle antavat, mutta sanan todellisessa merkityksessä, ei ollut sanottavasti olemassakaan. Kun ei ollut teollisuutta, ei ollut myöskään teollisuustyöväestöä.

Kun sosialistinen liike esitettiin tällä asteella olevalle työväestölle, ei se löytänyt vastakaikua sen keskuudessa. Ensimmäiset yritykset perustaa puolueita täydellisesti epäonnistuivat. Liike rajoittui pieniin kokonaan ulospäin sulettuihin ryhmiin. Kun näillä ryhmillä ei ollut mitään käytännöllistä merkitystä, kun ne eristyivät kokonaan käytännöllisestä politiikasta, tyytyivät vain filosofeerilemaan kutka kuulivat työväenluokkaan ja kuinka tämä näin määritelty ja rajoitettu työväenluokka jonakin kauniina päivänä tekee kumouksen, niin pian syntyi sisäisiä riitoja, jotka raa-

telivat puolueen kappaleiksi. Joistakin puolueen repeämisistä joistakin piireissä syytellään suomalaisia sosialistejakin, mutta itseasiassa erimielisyyden ja repeämän itu on lähtenyt puolueesta vallan päällä olevista ryhmistä.

Lyhyt silmäys naapurimaamme Canadian sosialistisen liikkeen historiaan lienee sangen mielenkiintoinen monillekin. Ensimmäinen sosialistinen puolue perustettiin Vancouverissa, B. C., vuonna 1901 ja tunnettiin se nimellä Socialist Party of British Columbia. Innokaimpana toimijana puolueen perustamisessa oli E. T. Kingsley, joka oli tullut Vancouveriin Californiasta, missä hän oli ollut Socialist Labor Partyn yhteydessä. Tähän aikaan eräs Parm Pettipiece niminen kirjaltaja toimitti Vancouverissa vapaamielistä ja työväenliikettä kannattavaa lehteä nimeltä Western Federationist. Kingsley, ollen myöskin ammatiltaan kirjaltaja perusti sosialistisen lehden nimeltä Clarion. Nämä lehdet yhtyivät Western Clarionin nimellä, lopulta kuitenkin taas erotakseen. Pettipiece alkoi uudelleen ulosantamaan Western Federationistia, jossa hän ryhtyi kannattamaan ammattionionistista liikettä, kun taas Kingsley jatkoi Clarion ulosantamista.

Liike, joka alkoi Vancouverissa, pian kuitenkin laajeni useisiin lännen kaupunkeihin ja lopulta toisiin maakuntiinkin ja osastojaikin perustettiin suurempiin väestökeskuksiin m. m. Montrealiin. Ontariossa perustettiin vuosien 1903--04 ajalla Socialist League ja sillä aivan lyhyessä ajassa oli noin 60 haaraosastoa. Tällä liikkeellä

ei kuitenkaan ollut suuresti yhteyttä tieteellisen sosialismin kanssa. Sen periaatteet olivat laadultaan hyvin utopistisia. Siksi liikkeen elämäikä oli tavattoman lyhyt. Vuonna 1905 se oli kokonaan kadonnut näyttämöltä. Käytännöllisemmät osastot olivat yhtyneet British Columbian sosialistipuolueeseen ja toiset olivat kuolleet. Seuraavana vuotena nimitt. 1906 edellämainittuun puolueeseen kuuluva hiilenkaivaja Ch. M. O'Brien, joka myöhemmin edusti Rocky Mountainin hiilenkaivajia Albertan lainlaatijakunnassa, teki agitasionimatkan yli Ontarion perustaen lukuisia osastoja ja m. m. maakunnallisen toimeenpanevan komitean Torontoon. Puolue Ontariossa kasvoi nopeasti. Osastoja perustettiin Torontoon, Berliiniin, Galtiin, Guelphiin, Hamiltoniin, Ottawaan, Port Arthuriin, Cobaltiin, Lontooseen ja lukuisiin muihin paikkoihin, joita kaupungin nimellä voi kutsua. Tällöin puolueen nimeksi muutettiin Socialist Party of Canada. Ontarion puolueessa oli jo v. 1910 seitsemän sataa jäsentä. Koko puolueen jäsenmäärä lienee tällöin ollut tuhannen viidensadan seutuvilla. Canadian sosialistipuolue ei nimittäin ole koskaan julaisut selostusta jäsenmäärästään, joten sitä on mahdoton varmuudella sanoa. Sen jälestä kun puolue hajosi, siltä on ollut mahdotoin saada mitään tietoa. M. m. Yhdysvaltain sosialistipuolueen kansallisivirasto on siltä monasti tiedustellut jäsenmäärän suuruutta y. m. seikkoja, mutta ei ole saanut minkäänlaisia tietoja. Se kai on hävennyt jäsenmääränsä pienuutta viimeaikoina.

Vuosi 1910 toi hajaannuksen puolueeseen. Toukokuun 24 päivänä Ontarion maakunnassa olivat osastot konventsionissaan To-

rontossa päättivät yksimielisesti erota Canadian sosialistipuolueesta sen toimeenpanevan komitean itsevaltaisen menettelyn johdosta. Toimeenpaneva komitea, joka oli ollut Vancouverissa, oli kuitenkin ehtinyt ottaa maakunnallisen järjestön lupakirjan pois Ontarion maakuntakomitealta. Vuoden 1911 huhtikuulla Torontossa pidetty edustajakokous perusti sitten Canadian Socialist Federationin.

Mutta puolueen hajaantuminen ei tapahtunut yksinomaan Ontariossa. Manitobassa samoihin aikoihin noin kaksi sataa englantilaista, saksalaista, juutalaista ja venäläistä toveria erosi Canadian sosialistipuolueesta ja perustivat Social-Democratic Party of Canadian.

Tammikuun ensimmäinen päivä v. 1912 sitten pidettiin Port Arthuriin Canadian sosialistien liiton ja Canadian sosialidemokratisen puolueen yhteinen neuvottelukokous, jossa laadittiin ehdotus näiden puolueiden yhdistämisestä Social-Democratic Party of Canadian nimellä ja ohjelmaesitys kummallekin puolueelle. Yhtymisesitys tuli kummassakin puolueessa yksimielisesti hyväksytyksi.

Sosialidemokratinen puolue nopeasti edistyy.

Tästä ajasta lähtien on sosialidemokratinen puolue nopeasti edistynyt. Kesäkuun 30 p., 1912 puolueessa oli jo 103 osastoa ja niiden yhteinen jäsenmäärä oli 2,089. Puolueen tulot tällä ajalla olivat \$1,066.39 ja menot \$923.00. Vuoden lopussa puolueessa oli 125 osastoa ja 3,824 jäsentä. Vuoden 1913 lopussa puolueessa oli 141 osastoa ja niissä 4,680 jäsentä. Osastoja oli englantilaisten, suomalaisten, juutalaisten, saksalaisten, puolalaisten, liettualaisten, uk-

ranialaisten, rauskalaisten, italia-lasten, venäläisten ja skandinavia-laisten keskuudessa. Vuoden 1914 alussa jo alkoi tuntua teollisuus-pula, joka yhä edelleenkin Canadassa vallitsee. Lännen puutavara-teollisuus, joka ennenmin oli antanut työtä kymmenille tuhansille miehille, seisahtui kokonaan. Alkupuolella vuotta, jolloin sadosta ei ollut vielä minkäänlaista tietoa, seisivat metallikaivoksetkin. Rautateitä ei rakennettu, koska rautatieyhtiöt eivät saaneet myydyksi osakkeitaan ja velkakirjojaan Europan rahamarkkinoilla. Kunnat supistivat yleisiä töitään, kun kuntienkaan velkakirjat eivät käyneet missään kaupaksi ja canadalaiset kaupungit eivät ole vielä kyenneet eivätkä pitkään aikaan kykenekään tekemään paikallisia parannuksia verorahoilla. Teollisuus, se mitä sitä Canadassa onkin, oli myöskin huonossa käynnissä. Sitten tuli sota. Se alussa seisautti viimeisenkin teollisen elämän. Työläiset olivat kyllä tällöin enemmän kuin koskaan ennet halukkaita kuulemaan sosialistista agitatsioonia, mutta olemisen epävarmuus esti heitä yhtymästä puolueeseen. Ei ole siis ihme, että puolueen osastojen luku tämän vuoden ajalla pieneni ja jäsenmäärä laskeutui. Osastojen lukumäärä pieneni kymmenellä ja jäsenmäärä aleni kahdeksalla sadalla yhdeksälläkymmenenlänneljällä. Nämä ovat viimeiset numerot, mitä allekirjoitt. on Canadian sosialidemokratisen puolueen osastojen ja jäsenten luvusta. Se vain on varma, että jäsenmäärä on kuluvan vuoden ajalla vielä tästäkin tuntuvasti laskenut.

Sosialidemokratisen puolueen toiminta.

Vaikka sosialidemokratisen puolueen jäsenmäärä on parhaimmil-

laankin ollut vähäinen suuren maan kansalaisen silmillä katsottuna, niin siitä huolimatta sen toiminnalla on ollut suuri merkitys. Lukuunottamatta sitä agitationia, jota on tehty suullisesti, sanomalehtien, lentolehtisten ja kirjallisuuden avulla, puolue on myös ottanut huomattavasti osaa politiikkaankin, asettanut ehdokkaita lukuista vaalipiireistä Canadian parlamenttiin ja maakunnallisiin lainsäätäjäkuntiin, vaikka ehdokaiden asettaminen tuo esille paljoa enemmän vaikeuksia ja kysyy suurempia rahallisia uhrauksia kuin täällä Yhdysvalloissa.

Jo syksyllä vuonna 1911 valittiin kaksi Canadian Socialist Federationin ehdokasta British Columbian maakunnalliseen lainlaatijakuntaan. Vuoden 1914 kunnallisvaalien aikana valittiin Torontossa 1 sosialisti kaupungin hallintolautakuntaan ja Winnipegissä kaupungin hallintoon. Tämän lisäksi lukuissa pienemmissä kaupungeissa on puolueen ehdokkaita tullut valituksi kunnallisiin toimiin. Kesällä v. 1914 toimitetuissa Ontarion maakuntavaaleissa saivat sosialistien ehdokkaat huomattavia äänimääriä useissa vaalipiireissä. Tämän kesän ajalla toimitetuissa Manitoban maakunnan lainsäätäjäkunnan jäsenen vaaleissa tuli yksi sosialidemokratien ehdokas valituksi ja toimen joutui häviölle muutamilla äänillä, pääasiallisesti vaalipetoksien tähden.

Canadian sosialistipuolue.

Aina siitä ajasta saakka kun reippäjä Canadian sosialistipuolueessa tapahtui ja sosialidemokratinen puolue perustettiin, on sosialistipuolue rappautunut. Sillä yhä edelleenkin on muutamia osastoja British Columbian ja Albertan maakunnissa ja joku osasto idässä.

Puolueen jäsenmäärästä ei ole kellenäkään minkäänlaista tietoa, sillä sen toimeenpaneva komitea ja virkailijat eivät koskaan anna julkista selostusta näistä asioista. Viime kesänä arvelivat jotkut puoluetta lähellä olevat henkilöt täysinmaksaneiden jäsenten luvun olevan alle neljän sadan. Puolue yhä edelleenkin ulosantaa *Western Clarion* nimistä sanomalehteä, joka viime vuosien ajalla on ilmestynyt monenlaisessa asussa. Ensimmäinen se ilmestyi nelisivuisena viikkolehdenä. Sen jälestä se muutettiin aikakauskirja-asuun ja ilmestyi kuukausittain. Puoli vuotta täten ilmestyttyään, *Clarion* uudelleen muutettiin viikkolehdeksi ja lyhyen ajan kuluttua rahallisen ahdinkon tähden yhdistettiin *British Columbian ammattiunionistien* lehden *B. C. Federationistien* kanssa. Hetken yhdessä oltuaan ne taas erosivat ja viime keväänä *Clarion* uudelleen alkoi ilmestyä vain kerran kuukaudessa englantilaisen viikkolehden asussa.

Puolueen johto on vielä samojen henkilöiden käsissä, jotka v. 1901 sen edeltäjän perustivat. Toimeenpanevan komitean valitsee *Vancouverin* osasto. Mitään koko maata käsittävää konventsionia ei ole neljäntoista vuoden ajalla pidetty eikä yhtään asiaa yleisäänestyksellä ratkaistu, ei ainakaan viimeisten kuuden vuoden ajalla. Toimeenpaneva komitea on päättänyt kaikista asioista ja osasto tai yksityinen jäsen, joka ei ole tyytynyt ja noudattanut täten syntyneitä päätöksiä, on armotta erotettu. Puolueen itsevaltainen johto ja käytännöllisestä elämästä erossa pysyminen ovat ne syyt, jotka ovat sen rappeuttaneet. Puolueen johdon menettelyä kuvaavaa on, että aivan äskettäin päätti toimeenpaneva komitea vaatia Albertan osas-

toja erottamaan jäsenyydestään J. B. Osbornen (aikoinaan tullut tunnetuksi Californiassa), Burt E. Andersonin, A. Fermellon ja kaikki sellaiset toverit, jotka äskeisen maakunnallisen kieltolakitaistelun ajalla puhuivat kieltolain puolesta. Toimeenpanevakomitea selittää heidän olleen yhteistoiminnassa porvarien kanssa ja siksi heidät on erotettava. Koko puolueen toiminta on ollut samallaista. Niin pian kun se on saanut jonkun uuden kykenevän jäsenen, ja jos tämä jäsen on sattunut omaamaan ja lausumaan joitakin sellaisia mielipiteitä, jotka eivät miellytä *vancouverilaisia* ryhmää, niin osaston on ollut erotettava hänet puolueesta. Ellei osasto ole erottanut, niin osastolta on riistetty lupakirja.

Puolueiden yhtymishomma.

Aina siitä ajasta saakka kun *Canadian* sosialistipuolue hajaantui ja sosialidemokratinen puolue perustettiin, on kummassakin puolueessa puhuttu paljon puolueiden yhdistämisestä. Useat *Canadian* sosialistipuolueen osastot ovat vaatiulla vaatineet yhtymiskysymyksen yleisäänestyksellä ratkaisemista, mutta toimeenpaneva komitea, suuressa vallankumouksellisuudessaan on selittänyt, että puolueen perustuslaki kieltää yhteistoiminnan porvaripuolueiden kanssa ja siksi he eivät voi alistaa kysymystä yleisäänestykselle. Yhtymiskysymys on ollut vain puheena. Mitään käytännöllistä ei ole aikaansaatuu.

Suomalainen järjestö.

Luokaamme nyt lyhyt silmäys *Canadian* suomalaiseen sosialistiseen liikkeeseen. Ensimmäinen suomalainen sosialistiosasto *Canadassa* perustettiin *Torontoon* v. 1906.

Lokakuun viidentenä päivänä v. 1902 perustettiin Toronton Suomalainen Seura, johon vuonna 1905 yhtyi raittiuseura Taimi ehdolla, että liitytään sosialistipuolueeseen. Elokuussa v. 1905 valittiin tästä yhdistyksestä viisitoista jäsentä, jotka yhtyivät puolueeseen tutustukseen englanninkielisten tovereiden toimintaan. Tämä joukko, joka tunnettiin nimellä "Toronton yhdistyneiden sosialistien liitto", yhtyi kuten sanottu Canadian sosialistipuolueeseen v. 1906. Samana vuotena Wilho Boman perusti suomalaisia sosialistiosastoja Phoenixiin ja Nanaimoon.

Suomalainen sosialistijärjestö perustettiin samana vuotena kuin Canadian Socialistien Liittokin, nimitt. 1911. Perustettaessa siihen kuului kolmelta osastoa, joista yksitoista oli Ontarion ja kaksi British Columbian maakunnassa. Kesäkuun 30 päivä, v. 1915 suomalaiseseen järjestöön kuului 71 osastoa ja niissä oli 2,815 jäsentä.

Alussa suomalainen järjestö kuului Canadian Socialist Federationiin ja sitten kun Federation ja Social-Democratic Party yhdistyivät, sosialidemokratiseen puolueeseen.

* *

Meidän täytyy myöntää, että sosialistisen liikkeen kehitys Cana-

dassa on ollut paremminkin hidasta ja spasmoottista. Toisinaan se on noussut ihmeteltävällä nopeudella taas lamaantuaksensa. Mutta puhuessamme Canadian sosialistisesta liikkeestä, meidän täytyy huomioon ottaa se, että Canadassa asuu vähän päälle seitsemän miljoonaa ihmistä laajemmalla alalla kuin Yhdysvallat. On olemassa vain muutamia satojen mailien päässä toisistaan olevia väestö- ja teollisuuskeskuksia. Maa kokonaisuudessaan on vielä paljoa suuremmissa määrässä maanviljelys- kuin teollisuusmaa. Maan kolmessa itäisimmässä maakunnassa Prince Edward Islandissa, Nova Scotiassa ja New Brunswickissa vallitsee vielä pikkuteollisuus. Työläiset suurimmalta osalta omistavat kotinsa. Teollisuusköyhälistöä nykyaikaisessa merkityksessä on vain vähän. Ammatillinen liike näissä maakunnissa on hyvin heikkoa, sosialistista liikettä ei ole ollenkaan. Vain vanhassa Ontariossa on teollisuuskaupungeita; kaikkialla muualla teollisuus on vasta kehittymässä. Tällaisissa oloissa ei voida odottaa voimakasta työväenliikettä.

Voimakasta sosialistipuoluetta ei voida luoda ennen kun sille on olemassa historialliset edellytykset. Canadassa ne vielä suurelta osalta puuttuvat. A. M.